

СТАНОВИЩЕ

От: доц.д-р Ваня Петрова Иванова

Университет за национално и световно стопанство
Научна специалност Професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност в професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия)

Автор на дисертационния труд: **Таня Цветанова Карамешева**

Тема на дисертационния труд: **КРЕДИТНИЯТ И ФИНАНСОВ ЦИКЪЛ В БЪЛГАРИЯ, ВРЪЗКАТА МУ С БИЗНЕС ЦИКЪЛА И МАКРОПРУДЕНЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед РД 38-211/28.04.2021 г. на Ректора на СУ.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *Стопански факултет* на СУ „Св. Климент Охридски“ по научна специалност в професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия) в задочна форма. Обучението е осъществено през периода 2016-2020 година.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Разработката е обем от 200 страници, включително литературни източници – общо 158(преобладаващо чуждестранни) и приложения.

Дисертационният труд е посветен на една сравнително доста изследвана в научната литература проблематика, свързана с взаимовръзката кредитен цикъл – бизнес цикъл, но пораждаща нова дискусия през последното десетилетие, предизвикана от преценка на съществуващите теории и търсене на нови обяснения и интерпретации на кризата от 2007-2008 година, анализ на връзката финансов цикъл-бизнес цикъл, натрупване на рискове във финансовата система и техния контрол.

Актуалността на проблематиката е неоспорима. Темповете на растеж и най-вече възможностите за такива в дългосрочен период в следкризисния период отново повдигат въпросите за ефектите от използването на традиционните инструменти на паричната политика, обяснителната сила на обичайните фактори и търсенето на нови такива, както и за ролята на банковата система при контрола и анализа на риска и провежданата макропруденциална политика от страна на централната банка.

Това изследване се вписва в контекста на тази дискусия. Изучаването на движещите сили на цикличните колебания във финансовата система и на начина, по който финансовият и бизнес цикъла си взаимодействат, е от съществено значение. Целта на автора е да изясни характера, да изследва и докаже емпирично силата на тази връзка и въз основа на този анализ да предложи подход за вземане на решения при прилагането на мерките на макропруденциалната политика на централната банка.

Структурирана в пет глави, работата следва логично, надграждащо се изложение. Тази конструкция позволява на автора да проследи в литературния преглед направените научни заключения и стъпвайки върху тях да развие своята идея за обстоен анализ на разбирането за взаимовръзката между финансовия и бизнес цикъла, на базата на изведен съвкупен измерител на финансовия цикъл в българската икономика, чрез агрегирането на информацията от широк набор от макроикономически и финансови променливи.

Използван е съвременен, подходящ иконометричен инструментариум и надеждна статистическа информация.

В изпълнение на поставените цели на дисертацията и свързаните с тях изследователски задачи, докторантът последователно изяснява в теоретичен и емпиричен план същността и факторите на кредитния цикъл в България за изследвания в дисертацията период, като представя оценка на кредитния цикъл чрез измерване на отклонението на съотношението кредит към БВП от дългосрочния му тренд. Стъпвайки на конструирания от автора съвкупен измерител на финансовия цикъл и оценката на бизнес цикъла, въз основа на определени структурни характеристики на българската икономика, авторът доказва водещата си хипотеза за наличието на синхронност между двата цикъла.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертацията се отличава с висока информационна осигуреност и с използване на широк кръг от теоретични и емпирични източници. Авторът демонстрира задълбочени познания както на теорията, така и при умелото интерпретиране на разнородна емпирична информация. Като по-важни *научни резултати* и силни страни на разработката могат да бъдат посочени следните моменти:

- Развитие на банковата система и на кредитирането в България в периода след глобалната финансова и икономическа криза;
- Анализ на факторите, влияещи върху динамиката на кредита в България в дългосрочен и краткосрочен период, както на макрониво, така и на микроравнище, разграничавайки фактори от страна на търсенето и от страна на предлагането;
- Задълбочено проучване на факторите за кредитния растеж при фирменото кредитиране, въз основа на индивидуални резултати от Анкетата за кредитна активност на отделни банки;
- Допълване на индикатора отклонение на съотношението на кредит към БВП от дългосрочната му стойност със съвкупност от допълнителни индикатори, използвани за оценка на финансовия цикъл в България;
- Анализ на степента на синхронизация между избрания измерител на финансовия цикъл в България (ФС6) и бизнес цикъла и изчисляването на съответния индекс на синхронизация между тях.

Намирам, че в разработката са постигнати не само научни, но и *практико-приложни резултати*, като предлагането на подход за вземане на решения при прилагането на мерките на макропруденциалната политика на централната банка.

Въз основа на всичко посочено по-горе смятам, че задачите на изследването са решени успешно, изследователските цели са напълно реализирани, а основната теза на дисертационния труд е убедително доказана.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В предявените от автора шест приноса с научно-приложен характер напълно приемам посочените четвърти, пети и шести. Първите три са по-скоро научни резултати. Безспорно най-сериозният авторов принос в дисертацията е в извеждането на съвкупен измерител на финансовия цикъл и използването му при анализ на синхронността с бизнес цикъла. Това позволява по-точното и навременно формулиране на мерки на макропруденциалната политика, с цел ограничаване на циклически системни рискове във финансовата система.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Към автореферата е даден списък с пет публикации на автора, четири от които самостоятелни и една в съавторство, които са свързани с дисертационния труд. Три от тези публикации е в процес на публикуване в авторитетни наши издания. Посочените публикации

включват значими части от дисертацията, което ми дава основание да считам, че постигнатите резултати са достатъчно популяризирани.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа всички необходими реквизити и е разработен на добро равнище. Той отразява коректно и в достатъчна степен съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

1. Разработката би спечелила допълнителна стойност, ако в първа глава при литературния преглед и представянето на постигнатото в науката до този етап по въпросите, свързани с финансовия цикъл и значението му при ранното диагностициране на системен риск в икономиката, присъстваше много по-ясно и категорично авторовото мнение и подкрепата на представените възгледи.
2. С оглед реалното членство на България в Европейския Банков съюз и отражението на това членство върху стабилността на банковата система каква е оценката на автора и очакванията за влиянието върху финансовия цикъл и синхронността с бизнес цикъла?

8. Заключение

Представената дисертация представлява самостоятелно, задълбочено и комплексно научно изследване по избраната проблематика, което е базирано на прилагането на съвременни методологични подходи и в което има ясно изразени авторски приноси. В него са постигнати съществени теоретико- методологични и емпирични резултати, като формулираната изследователска теза е защитена убедително и аргументирано.

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, изцяло авторови анализи, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св.Климент Охридски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Стопански Факултет във връзка с Правилника на СУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторант Таня Карамешева **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и възможности за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Таня Карамешева по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност “Политическа икономия“.

20.06.2021г.

София

Подпис:

(доц.д-р Ваня Иванова)